

Mirela Teodorescu

PROBLEME DE SINONIMIE ÎN LIMBA LITERARĂ A SECOLULUI AL XIX-LEA

Încercările de descriere a limbii române literare în epoca veche au subliniat nu o dată prezența unui fenomen denumit uneori „conurența termenilor”. Este vorba de existența unor relativ largi posibilități pe care scriitorii și, în general, oamenii de cultură s-au putut baza în dorința de a-și expune mai clar ideile sau de a varia expresia: prezența în limbă a unor termeni diferiți, dar cu aceeași semnificație¹. S-a observat în studiile de specialitate că, în rândul acestor sinonime se înscriu, în primul rând, termeni de origini diferite, unii vechi, moșteniți din latină, alături de alții, împrumutați. Pe de altă parte, se întâlnesc în limba veche și alte tipuri de cuvinte cu sensuri identice sau apropiate, derivate de la aceeași temă, dar cu sufixe diferite, sau derivate cu sufixe, cu prefixe sau regresive, alături de cuvinte formate prin schimbarea categoriei gramaticale, toate prezentând însă același element comun, tema. Această categorie de sinonime reflectă, de cele mai multe ori, existența unor soluții diferite, folosite la adaptarea împrumuturilor la sistemul derivativ al limbii².

Dacă ne vom îndrepta atenția către limba cultă a secolului al XIX-lea, vom putea observa că acest fenomen este extrem de frecvent întâlnit. Ne aflăm, în secolul al XIX-lea, așa cum se știe, într-o perioadă de statuare a normelor limbii literare, într-o configurație modernă. Această configurație presupune și adoptarea unui număr apreciabil de termeni noi, preluați din surse externe în cea mai mare parte, care trebuie adaptați și încadrați în anumite categorii deja existente. Procesul acestei adaptări este lung, adesea contradictoriu. Cele mai diverse modalități sunt utilizate în vederea realizării scopului propus. Împrumuturile ajung să capete un aspect cât mai apropiat de cel curent în elementele lexicale vechi. Procesul este complex, factori care țin de fonetică, morfologie, formarea cuvintelor și chiar de sintaxă concurând la definitivarea lui.

Vom aduce în discuție, în cele ce urmează, câteva din problemele de sinonimie pe care diversele cuvinte noi, cu circulație în epocă, le prezintă. Ne-a interesat, în primul rând, aspectul formal al cuvântului nou, încadrarea lui în niște tipare derivate deja existente.

Am constatat astfel că existența în limba textelor literare ale secolului al XIX-lea a unui număr apreciabil de sinonime, identice sau, uneori, parțial

¹ Vezi Gh. Chivu, *Atestări lexicale în scrierile mitropolitului Dosoftei*, în LR, LII, 2003, nr.5–6, p.397–398.

² ILRLV, p. 207–208, 226–227, 420, 439–440.

identice, este efectul unei mari nevoi de îmbogățire a lexicului, încă destul de sărac, mai ales în ce privește exprimarea unor noțiuni abstracte. Este, în același timp, o ilustrare a unor eforturi, oscilații, ezitări în alegerea celor mai bune soluții de adaptare a cuvintelor străine, de cele mai multe ori latino-romanice, care să se conformeze unui sistem de norme propus de una sau alta din orientările lingvistice ale epocii. Se poate vorbi, în consecință, de împrumuturi din diferite limbi, de traduceri sau calcuri, alături de adaptări ale cuvintelor recent împrumutate la tiparele derivate deja cunoscute. Variantele întâlnite sunt diferite, prezența fiecăreia din ele se poate explica prin diverși factori, între care cei cronologici, geografici sau, uneori, stilistici sunt mai frecvent observați.

Cele mai ilustrative cazuri ar fi cele care reprezintă rezultatul încadrării unui împrumut recent în tiparele derivate mai vechi, obișnuite, întâlnite frecvent în perioada imediat anterioară, curente și la începutul secolului al XIX-lea, paralel cu reîncadrarea aceluiași împrumut în alte tipare, nu o dată vechi, fenomen foarte vizibil mai ales în a doua jumătate a secolului. Așa, de exemplu, alături de *publicarisi* (D.Golescu, în RCO, 555; Vîrnav, Asachi, la Ursu II, 428; documente din 1814, 1832, în DLR), cuvânt latino-romanice, întâlnit frecvent la începutul secolului, și încadrat în grupa verbelor în **-isi**, împrumutate din greacă, există și *publicui* (CR 1831, documente din 1824, 1832, în DLR; Pann, în CILRL I, 36), alcătuit după modelul vechilor verbe în **-ui**, și *publicălui* (Beldiman, în DLR; Bobb, Aaron, la Ursu II, 429), adaptat cu un alt sufix, **-ălui**, dar și *publica*, cu **-a** (Heliade, Kogălniceanu, Pleșoianu, Caragiale etc., în DLR). În cercetări anterioare consacrate adaptării neologismelor împrumutate mai ales în secolul al XIX-lea este observată frecvența mai mare a verbelor neologice în **-ălui** în textele ardelenilor și ale bănățenilor, „care foloseau multe verbe de origine maghiară și germană terminate în **-ălui** și, respectiv, **-irui**”³. O formă ca *tratarisi* „trata” (Mumuleanu, în CILRL I, 20; I.Văcărescu, la Ursu II, 39), a fost înregistrată alături de *tracta* (Heliade, Asachi, Mureșanu, în DLR s.v. *trata*), împrumut savant din latină și *trata* (Negruzzi, Kogălniceanu, în DLR), un împrumut din franceză sau italiană. Alături de *raportui* (1836, DB II, 30; documente din 1813, 1844, în DLR), de asemenea un împrumut latino-romanice căruia i-a fost aplicat un sufix vechi, a fost înregistrat *raporta* (Bolintineanu, Caragiale, în DLR), mai aproape ca formă de etimon. Au fost întâlnite, de asemenea, atestări cu *formarisi* (AR 1830, *Buletin* 1833, la Ursu II, 288), *formăului*, mai frecvent în sintagma *act formăluit*, și *formăluire* (Vîrnav, la Ursu II, 338; 1847, DIB, 290; Pann, în CILRL I, p. 45), alături de *forma* (Negruzzi, Odobescu, Maioreșcu, în DA), împrumutat din franceză și încadrat în categoria verbelor de conjugarea I în **-a** etc. Trebuie subliniat faptul că tendința de a încadra cele mai multe verbe împrumutate în epocă la conjugarea I se manifestă cu precădere spre mijlocul secolului al XIX-lea. Ea este foarte vizibilă dacă examinăm

³ V. Despina Ursu, *Încadrarea morfologică a verbelor neologice în limba română din perioada 1760–1860*, în LR, XIX, 1965, nr.3, p.375; Gheție, ILRL, p.137.

edițiile succesive ale aceleiași lucrări. Astfel, de exemplu, dacă în prima ediție din 1836 a cărții lui G. Asachi, *Elemente de matematică*, sunt mai des întâlnite verbele adaptate cu **-ui**, șapte ani mai târziu, în ediția a doua a aceleiași lucrări autorul le-a înlocuit cu cele în **-a**. Astfel, în loc de *calcului* sau *comparui* etc. din 1836, în ediția din 1843 apar *calcula*, *compara* etc.⁴.

Soluții foarte diferite sunt adoptate în diverse lucrări, în încercarea de a crea noi substantive care să exprime noțiuni abstracte, în primul rând. Nu o dată au fost înregistrate formații paralele cu același element vechi derivativ, **-itate** (întâlnit în diferite variante), dar cu istorii diferite. În această categorie se pot încadra cuvinte ca *simplicitate* (Strajan, S, 101; Heliade, Pleșoianu, Căpățineanu, la Ursu II, 463; Heliade, Maiorescu, în DLR), derivat creat în română, în vreme ce *simplicitate* (P. Maior, AR 1835, la Ursu II, 463; Asachi, Caragiale, în DLR) reprezintă un împrumut (din latină, franceză sau italiană). Alt exemplu îl constituie seria sinonimică în care se încadrează *majoritate* (Heliade, AR 1830, Caragiale, în DLR), provenit din latină, franceză sau germană și *majorenitare* (Doc. 48 Trans. III, 549), cu finala tot în **-itate**, dar reprezentând un împrumut din germană⁵. Un alt sufix folosit pentru adaptarea unui neologism este vechiul **-ețe**⁶, care apare destul de frecvent la finala unor cuvinte. Întâlnim astfel serii sinonimice alcătuite din: *finețe* (Maiorescu, în DA), împrumut latino-romanic, și *finătate* (L.-Massim, D), derivat în română de la *fin*; *noblețe/nobleță* (Negulici, la Ursu II, 384; Filimon, Alexandrescu, în DLR), cuvânt latino-romanic, *noblesă* (CR 1829, Asachi, Fabian-Bobb, la Ursu II, 383–384), provenit din franceză sau germană, *nobilitate* (Negulici, la Ursu II, 384; Alexandrescu, Pann, în NDU), împrumut savant din latină și *nobileță* (L.-Massim, D), de proveniență italiană. Amintim, în aceeași categorie, și pe *largitate* (L.-Massim, D), creat în română, alături de *larghețe* (Costinescu, V, în DLR), provenit din italiană sau franceză, și *largitudine* „libertate” (Eminescu, D), împrumutat din latina literară. Alături de cuvinte cu finala în **-itate** apar derivate cu **-ism**⁷, recent intrat în limbă și nu foarte productiv. Astfel, se înregistrează un neologism ca *feodalitate/feudalitate* (Odobescu, în DA; Bălcescu, în NDU; L.-Massim, D), de origine franceză sau italiană și *feudalism* (Negruzzi, în DA), împrumutat tot din una din cele două limbi amintite înainte; un cuvânt mai vechi ca *păgânătate* „păgânism; mulțime de păgâni” (Eminescu, D), alături de *păgânism* (Tiktin, G, 145; Alecsandri, O IV, 164; L.-Massim, D), creație românească. Uneori, în încercarea de a adapta un cuvânt nou se aplică un sufix vechi, ca **-nic** la un împrumut care prezintă în limba de origine un sufix, realizându-se astfel o dublă

⁴ CILRL III, p. 143. Pentru problemele legate de adaptarea verbelor de proveniență latino-romanică, vezi Ursu I, p. 332–348.

⁵ În legătură cu sufixul **-itate** (**-ătate**) vezi Magdalena Popescu-Marin, *Contribuții la studiul derivării cu sufixele din seria -(t)ate*, în SMFC VI, p. 55–68; Ursu I, p. 301–302.

⁶ Vezi Magdalena Popescu-Marin, *Evoluția sufixului -e(a)ță, -e(a)țe în limba română*, în *Omagiu lui Alexandru Rosetti la 70 de ani*, București, 1965, p. 720–721; Oprea-Nagy, IRL, p. 173–177.

⁷ Vezi Jana Albin, *Sufixele -ism și -ist*, în SMFC I, p. 123–132.

sufixare. Așa se face că *național* (Manliu, GI, 343; *Propășirea*, 433; Gusti, G, I), provenit din latină sau din franceză a fost înregistrat în texte alături de *naționalnic* (Șincai, Țichindeal, la Ursu II, 373), derivat în română de la *național*⁸.

Uneori sinonimele întâlnite sunt formate de la baze diferite, cu același sufix sau cu sufixe diferite. În această categorie se încadrează, de exemplu, dubletele care prezintă sufixul **-esc** sau **-ean**: *italesc* (Rus, I, 243), *italienesc* (Budai-Deleanu, în NDU; Loga, în LR, 2/1992, 62) și *italian* (Budai-Deleanu, Eminescu, în NDU), *europenesc/europienesc* (Rus, I, VI; Alecs., O IV, 188), și *european* (Eminescu, în NDU), sau *populație* (AR, 1829, Bolintineanu, Negruzzi, în DLR), *populațiune* (DIR I, partea II, 40), ambele create de la corespondentul francez, *poporațiune* (DIR I, partea II, 20,30,31), calc după același cuvânt de origine franceză, *împoporațiune* „popor” (Doc. 48 Trans. III, 309) și *împoporare* (Rus, I, II, 237), ultimele două, cu circulație în textele scrise în Transilvania și reprezentând calcuri după corespondentul german *Bevölkerung*.

Cele mai frecvent întâlnite sunt oscilațiile între derivatele neologice în **-ie** și **-iune**, în marea lor majoritate reprezentând împrumuturi latino-romanice și, foarte rar, creații românești⁹. Finalele în **-ie** apar în tot felul de cuvinte moștenite din latină, ca și în cuvinte de diferite origini împrumutate până în secolul al XIX-lea, **-ie** fiind un sufix bine reprezentat și destul de productiv. Prezența lui este frecventă și în secolul al XIX-lea, în numeroase împrumuturi, substantive cu valoare abstractă, care denumesc de cele mai multe ori acțiuni. Alături de **-ie** apare și un alt sufix, **-iune** (corespondentul românesc al lat. **-tio**, **-tionis**, fr. **-tion**, sau al it. **-tione**, **-tio**). Cuvintele care prezintă **-ie** apar cu precădere în lucrările publicate la începutul secolului, mai ales în cele realizate de reprezentanții și urmașii Școlii Ardelene, dar și în alte scrieri. *Lexiconul* de la Buda, ca și lucrările lui Paul Iorgovici, scrise într-o perioadă anterioară, furnizează destule exemple. Frecvența derivatelor care au în structură pe **-iune** începe să fie tot mai mare pe măsură ce ne apropiem de mijlocul secolului și crește în perioadele următoare, ca urmare a adoptării lor nu numai de latiniști, dar în egală măsură și de către ceilalți oameni de cultură. *Dicționarul* lui Laurian și Massim oferă cu predilecție un număr apreciabil de asemenea forme. În egală măsură ele apar și în tot felul de lucrări literare, științifice, administrative, sau în presă. Aproape în toate cazurile ne aflăm în prezența unor împrumuturi din latină sau din limbile romanice. Creațiile românești sunt foarte rar întâlnite și au nu o dată valențe stilistice speciale. Spre sfârșitul secolului se poate constata, în cazul existenței unor dublete în **-ie** și **-iune**, o preferință clară manifestată pentru primele. Oscilațiile între formele cu unul sau altul din aceste două sufixe sunt mai evidente când sunt consemnate la același autor sau, mai mult, în același text. Astfel, *instrucție* și *instrucțiune* sunt prezente în același document ministerial (DIR II, 280), *mutație* „schimbare” și *mutațiune* apar, de asemenea, în același text (DIR II,

⁸ Cf. Ursu I, p. 321–322; Oprea-Nagy, IRLR, p. 212–213.

⁹ O discuție amplă asupra tuturor problemelor legate de aceste două sufixe la Oprea-Nagy, IRLR, p. 184–192; Ursu I, p. 285–294.

40 și 46), *intenție* și *intențiune*, *impresie* și *impresiune* coexistă în proza eminesciană (Eminescu, D) etc. Opțiunile, în situații de felul celor menționate, încep să se contureze mai clar: există cuvinte, destul de numeroase, pentru care forma adoptată în final este cea terminată în **-ie**, există încă destule oscilații și se vor stabili abia spre jumătatea secolului următor formele corecte acceptate de limba literară. Fapt este că spre sfârșitul secolului al XIX-lea, odată cu scăderea în importanță a latinismului și grație efortului în această direcție a unor scriitori de seamă, ca Alecsandri¹⁰, de exemplu, se manifestă clar tendința de renunțare la tipul de derivate în **-iune** în favoarea celor în **-ie**. Abuzul de cuvinte cu finala **-iune** devine în această perioadă un mijloc stilistic de caracterizare a personajelor sau de realizare a comicului. Efectele stilistice amintite se pot urmări în limbajul lui Rică Venturiano sau în vorbirea Ziței din *O noapte furtunoasă*, în replicile celebre, în care Caragiale folosește și un derivat ca *polițiune* „poliție”.

Nu o dată, alături de variantele cu **-ie** și **-iune** apar, în lucrările latiniștilor sau în cele ale analogiștilor, forme în **-ciune** (cu un fonetism care reproduce tratamentul lui *t* urmat de *i* în hiat cu *o* accentuat în elementele latine moștenite). Ele coexistă cu substantivele în **-re**, modelate după cele provenite din vechile infinitive lungi. Se înregistrează, astfel, *derivație* și *derivațiune* (Manliu, G, 122; L.-Massim, D) alături de *derivăciune* (Bălășescu, G, 136) și *derivare* (L.-Massim, D), toate cu același sens; *prepoziție* (Heliade, CR 1832, Bolintineanu, în DLR) și *prepozițiune* (Manliu, G, 20; L.-Massim, D); *observație* (Manliu, G, 31; L.-Massim, D), *observățiune* (L.-Massim, D) și *observare* „observație” (Manliu, G, 9, 95; L.-Massim, D).

La fel de caracteristică pentru epoca de care ne ocupăm este prezența derivatelor, de la împrumuturi recente, cu vechiul prefix privativ **ne-**, alături de cele cu **in-** (**im-**)¹¹, care reprezintă, de regulă, împrumuturi latino-romanice. Se poate observa că acestea din urmă sunt tot mai frecvent întâlnite spre sfârșitul secolului al XIX-lea. Astfel, spre deosebire de *Lexiconul* de la Buda, în care sunt practic inexistente, cuvintele care prezintă **in-** sunt extrem de numeroase în *Dicționarul* lui Laurian și Massim. Ca și în cazul formațiilor cu **-ie** și **-iune**, ele se întâlnesc în diverse categorii de texte, aparținând atât stilului științific, cât și celui beletristic și administrativ. Menționăm că exemplele cu **ne-** care urmează sunt derivate românești de la împrumuturi latino-romanice sau calcuri/traduceri după cuvintele corespunzătoare latino-romanice, în vreme ce sinonimele lor cu **in-**(**im-**) sunt toate recent/relativ recent adoptate în epoca de care ne ocupăm. Astfel, *neatârnaire* (Doc. 48 Trans. III, 485; Heliade, Alecsandri, în DLR), frecvent folosit mai ales în prima parte a secolului, calc după corespondentul din franceză, este înregistrat alături de *independență* (Negruzzi, Russo, în DLR; Eminescu, D), care îl înlocuiește treptat; *necorigibil* (DIR I, partea II, 35) există alături de *incorigibil*/

¹⁰ Vezi Alecs. O IV, p. 323–324.

¹¹ Cf. Florica Ficșinescu, *Prefixul negativ ne-*, în SMFC IV, p. 3–14; Ursu I, p. 330–332.

incorigibile (Negruzzi, Maiorescu, în DA; L.-Massim, D); alături de *nelegal* (Doc. Unire, Mold., 7) este folosit și *illegal* (Maiorescu, în DLR); *nepersonal* (Manliu, G, 43) și *nefățesc* (Loga, G., 91), care reprezintă un calc după un corespondent latino-romanic, se folosesc în egală măsură cu *impersonal* (Budai-Deleanu, la Ursu II, 328), *impersonale* (Tempea, la Ursu II, 328; L.-Massim, D); *neuman* (DIR I, partea II, 248), apare alături de *inuman* (L.-Massim, D); *neviolabilitate* (Eminescu, D) a fost înregistrat în scrierile eminesciene lângă *inviolabilitate* (Eminescu, în NDU). Nu o dată cuvintele de origine latino-romanică care prezintă prefixul privativ **ne-** (*necontestat*, în Doc. Unire, Mold., 7) au fost înregistrate alături de sinonimele lor, derivate mai vechi (*netăgăduit*, Bălcescu, Ghica, în DLR). În general se poate spune că în secolul al XIX-lea **ne-** este extrem de productiv. El se întâlnește în mulți termeni recent intrați în româna literară. Vom cita spre exemplificare câteva substantive și adjective înregistrate la Eminescu, în poezie și în proză: *neclar*, *nefast*, *nepermis*, *nerealizabil*, *neregularitate* (Eminescu, D). În plus este de remarcat faptul că aceste cuvinte, ca și multe altele pe care nu le-am amintit aici, circulă în această formă în limba română actuală.

Concluzia care se impune la capătul discuției noastre este că frecvența mare a „concrenței termenilor” în secolul al XIX-lea este, așa cum ne-am așteptat, specifică epocii. Cercetarea este interesantă nu numai pentru fenomenul în sine, ci mai ales pentru că reflectă foarte bine, uneori mai bine ca altele, procesul extrem de complicat pe care îl presupune o schimbare esențială de structură a lexicului unei limbi.

ABREVIERI

- Alecs., O IV = V. Alecsandri, *Opere* IV. Proză. Text ales și stabilit, note, variante de Georgeta Rădulescu-Dulgheru, București, 1974.
- AR = *Albina românească*. Gazetă politico-literară, Iași, 1829–1850.
- Bălășescu, G = Nicolau Bălășescu, *Gramatică română* pentru seminarii și clase mai înalte, ediția I, Sibiu, 1848.
- CILRL I-III = *Contribuții la istoria limbii române literare în secolul al XIX-lea*, vol. I–III, București, 1956–1962.
- Costinescu, V = Ion Costinescu, *Vocabular româno-francesu*, București, 1870.
- CR = *Curierul românesc*. Gazetă politică, comercială și literară, București, 1829 ș.u.
- DA = *Dicționarul limbii române*. Tomul I–II, București, 1913–1949 (Academia Română).
- DB = Ioan Antonovici, *Documente bârlădene*, vol. I–III, Bârlad, 1911–1915.
- DIB = *Documente privind istoria orașului București*, [București, 1960].
- DIR I–II = *Documente privind istoria României. Războiul pentru Independență*, vol. I–II, București, 1952–1954.
- DLR = *Dicționarul limbii române* (Serie nouă), tomul VI–XIV, București, 1965–2008.
- Doc. 48 Trans. III = *Documente privind revoluția de la 1848 în țările române*. C. Transilvania, vol. III (sub redacția acad. Ștefan Pascu), București, 1982.

- Doc. Unire = *Documente privind unirea principatelor*. Vol. I, Documente interne (1854–1857), București, [1961].
- Eminescu, D = *Dicționarul limbii poetice a lui Eminescu*. Sub redacția acad. Tudor Vianu, București, 1968.
- Gheție, ILRL = Ion Gheție, *Istoria limbii române literare*. Privire sintetică, București, 1978.
- Gusti, G = D. Gusti, *Geografia veche pentru clasele colegiale din Academia Mihăileană*, Iași, 1843.
- ILRLV = *Istoria limbii române literare*. Epoca veche (1532–1780), de Gheorghe Chivu, Mariana Costinescu, Constantin Frâncu, Alexandra Roman Moraru și Mirela Teodorescu. Coordonator Ion Gheție, București, 1997.
- L. Massim, D = *Dicționarul limbei române* după însărcinarea dată de Societatea Academică Română. Elaborat ca proiect de A.T. Laurian și I.C. Massim, București, 1871–1876.
- Loga, G = Constantin Diaconovici Loga, *Gramatica românească*. Text stabilit, prefață, note și glosar de Olimpia Șerban și Eugen Dorcescu, Timișoara, 1973.
- Manliu, G = I. Manliu, *Gramatica românească*, ed. 27, București, 1885.
- Manliu, GI = I. Manliu, *Gramatica istorică și comparativă a limbii române* pentru cursul superior, București, 1894.
- NDU = Ioan Oprea, Carmen-Gabriela Pamfil, Rodica Radu, Viorica Zăstroiu, *Noul dicționar universal al limbii Române*, București-Chișinău, 2006.
- Oprea-Nagy, ILRL = Ioan Oprea, Rodica Nagy, *Istoria limbii române literare*. Epoca modernă, Suceava, 2002.
- Propășirea* = *Propășirea*. Foaie științifică și literară. Ediție îngrijită de Mariana Costinescu și Petre Costinescu, București, 1980.
- RCO = Al. Rosetti, B. Cazacu, Liviu Onu, *Istoria limbii române literare*, vol. I. De la origini până la începutul secolului al XIX-lea. Ediția a doua revăzută și adăugită, București, 1971.
- Rus, I = Ioan Rus, *Icoana pământului sau carte de geografie*, tom. I–III, Blaj, 1842.
- SMFC I–VI = *Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română*, vol. I–VI, București, 1959–1972.
- Strajan, S = Mihai Strajan, *Manual de stilistică* cu indicații și exemple..., București, 1880.
- Tiktin, G = H. Tiktin, *Gramatica română*. Etimologia și sintaxa, ed. III, București, 1945.
- Ursu I–II = N.A. Ursu, Despina Ursu, *Împrumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare*. Vol. I *Studiu lingvistic și de istorie culturală*, Iași, 2004; vol. II *Repertoriu de cuvinte și forme*, Iași 2006.

*Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”
București, Calea 13 Septembrie nr. 13*

PROBLÈMES DE SYNONYMIE DANS LE ROUMAIN LITTÉRAIRE DU XIXe SIÈCLE

(Résumé)

L’auteur se propose de mettre en évidence le phénomène de la „concurrence des termes” synonymiques au XIXe siècle dont la structure est celle d’un dérivé plus ou moins analysable en roumain, comme effet de l’emprunt de nombreux néologismes romans.

Cuvinte-cheie: sinonime, formarea cuvintelor, secolul al XIX-lea.

Mots-clés: synonymes, formation des mots, le XIXe s.